

BÁSNĚ KNIŽNĚ NEVYDANÉ

PÍSNĚ

I

Kreténkové hlavy sestrčili.

— To že jsme si cestou ruce tiskli.

Zlobou se jim tváře zrůměnily.

— To že jsme si v tichu ulic výskli.

Kreténkové pravdu mají vždycky.

— Ale my si nechme svoje hříchy,
radost svou tak lidskou a pláč lidský,
trochu vzdorné, zatvrzelé pýchy.

II

Žluté listí žárlivosti
do srdce mi napadalo,
když mým srdcem tiše chodíš,
haraší ti pod nohou.

Žluté listí žárlivosti —
já ho tolik nenávidím,
starých hájů odumřelých
je to zbytek protivný.

Žluté listí žárlivosti,
sežehni ho zlatým smíchem,
připomeň mi, že již pučí
slavné lesy budoucí.

NAD ZLOČINEM!

I

Dvé andělů jde v zápas o mou duši:
zrak žhne mi, krev do spánků divě buší,
a čekám, který vyřkne svoji klatbu.

Napravo jeden čelo moje chladí,
nalevo druhý vášnivě mi radí,
bych někomu do tváře vzkřiknul: Vrahu!

Napravo jeden otvírá mé pěstě,
nalevo druhý honí mne po městě
řvoucího v temno: Lupiči a zrádče!

Napravo jeden slzy posílá mi,
nalevo druhý nutí přísahami,
bych pohanu smyl zločineckou krví...

Dvé andělů jde v zápas o mou duši —
a onen někdo sotva asi tuší
pod sladkým slovem pokryteckou sílu.

Jdu mimo, řeknu: Příteli a druhu!
a mluvím mnoho o svém vlastním dluhu
pokorným hlasem, jenž se trochu chvěje.

Neb radš bych nožem bod ho s hrdým vztekem
a smál se nad tím nestydatým rekem,
ne jako sobec, ale jako mstitel!

II

Oh, kdybych dovedl odejít
s tvou obětí, jizlivý vrahu,
jedinou ranou lebku si prohnat
na jednom smutečném prahu;

oh, kdybych neměl tolik rád
hory i nížiny žití
a nenašel vždy síly dost,
i když se všechno řítí,

a kdybych věčně nevěřil,
že nic není kromě boje
a mízy, jež stoupá životem,
abychom vykvetli z hnoje —

tu přál bych si, aby mrtvola,
ne život byl výčitkou tobě,
taková zsinalá, hrozná mrtvola,
jež nikdy se neztrácí v hrobě.

Pak s ranou v lebce klesl bych také
na jednom smutečném prahu:
však s tebou věčně šla by mrtvola,
ty jizlivý, jizlivý vrahu!

III

O bílý prapor sladké anarchie,
té anarchie, jež jest pochopení,
té anarchie, jež jest odpuštění,
jsem pevně opřen; i když vítr bije
do mého pně a do mých ochořelých snětí —:
však přece věci jsou, jichž nelze odpouštět.

Jsou zločiny... Eh, nikdo neztrestá tě,
morálka uteče a zvyk to schválí,
můj vztek a šílenství se zvolna spálí,
až přijde jaro, ve slunečním zlatě.
Jen hořkost zbude, hořkost věčná, bez prokletí,
neb zločiny jsou, kterých nelze odpouštět.

I

Kdo mnoho viděl, mnoho trpí.
 Ti, kdož mne žíti učili,
 ach, tolik, tolik spatřili.
 Mák planý, koukol, pejř a chrpy:
 5 Chraňte své zlaté osení,
 občané dobře zvedení!

A nejvíc ze všech trpí žena.
 Mé srdce měly zkažené
 ženy, ty nejvíc zmučené,
 10 bez krásy, ctnosti i bez věna:
 Chraňte svou mladou úrodu,
 oh, matky šťastných porodů!

Kdo mnoho zřel a ke dnu přišel,
 má patinu i na smíchu
 15 a zvyk si chodit potichu.
 Kdo mnoho viděl, mnoho slyšel —
 těch vyděděných nejvíce
 má uděšené zornice.

II

20 Nerozumím počestným ženám,
nerozumím hodným básníkům,
nemohu závidět diety
politickým straníkům.

25 Daleko dlím od bohatých stolů,
od směrodatných magnátů:
stačí mi slunce, nemocná láska
a hadru kus na záplatu.

30 Z povinnosti jdu za svým pluhem,
někdy i trochu z hladu snad:
Stoupá-li míza, nutno kvésti
a stejně nutno umírat.

BÍLÝ A PERVERZNÍ KVĚT

Bílý a perverzní květ
popraškem pudru ožínělý...
S někým se zatočil svět.
Květ bizarní a vřelý
5 z pupence černého korzetu kypí...
Někomu vibruje chřípí.

Bílý a perverzní květ
skropený znameními
pro vášně vznět, pro vášně vznět...
10 Kdos v duchu si pohrává s nimi:
úst rána krvavá, očí skvrny žhavé,
vlas jako síť, nader ostny dravé.

Bílý a perverzní květ
pohlavím a koňakem voní...
15 S někým se zatočil svět.
Dvě sklenek naposled zvoní...
Je pozdě k ránu. Bez korzetu žena
na něčí prsa klade nadra obnažená.

VE SKLENÍKU

Na improvizované pryčně
a pod záštitou kalných skel,
zatímco venku poprchává,
svůj marný krotím vztek a žel...

5 Je věru směšno krátký život
si otravovat hloupostí,
jež tu tam jako po provázku
vytéká z lidské bytosti.

10 Tož často jak to luční kvítí
jsem šťasten každé na mezi,
i když snad před chvílí se po ní
přechnalo stádo hovězí.

Stačí mi vzduch a trochu světla,
šum vody, země malý kus;
15 jak cvrček před dírou si zpívám
a: Boha čtěte v synu Múz!

Však někdy pokazí mi všechno
ubohý člověk jediný,
pohodu každou otráví mi,
20 zhnusí mi světlé hodiny.

Jak netýkavka stahuji se
a couvám, klesám, vadnu pak.
Kams do zátoky pusté prchám
jak slané vody sytý vrak.

Tu nejmilejší je mi ticho,
 jež dříme v teplém skleníku,
 tu s pavouky a bylinami
 sním o vzniku a zániku.

Na improvizované pryčně
 a pod záštitou kalných skel,
 zatímco lidé kdesi venku,
 svůj marný krotím vztek i žel.

Zelený pták, zelený pták
na okno z lesů přilétl k nám!
Tatínku, maminko, zelený pták!
Po špičkách pojdte, povídám!

5 Zelený, modrý, zlatý jak páv,
zelený však je nejvíce.
To má as od stromů, z mechu a trav,
jistě to nemá z ulice.

10 Zelený pták, zelený pták
z pohádky zabloudil ke městu:
princ-ženich vzal si zelený frak,
šel hledat zelenou nevěstu.

15 Jakživ jsem ho ještě neviděl,
jistě je z lesů hlubokých.
Palác má celý ze zelených skel,
hrdliččin těší ho smích.

20 Oh, lesy hluboké! Jaká to
pohádka asi líbezná!
Ve městě ani za zlato
nikdo jí nemá, nesezná.

Zelený pták, zelený pták
vzkázání z lesů snad přinesl nám.
Tatínku, maminko, zelený pták!
Po špičkách pojdte, povídám!

VÁZA Z DAMAŠKU

(Klingsor)

Nesu ti vázu ze syrské země
s hrdélkem jako tvé prstíky,
bys do ní růže dala a jemně
ti úsměv pro mne slet na rtíky.

5 V Damašku jsem se na trhu vloudil
k hrnčíři o vousu sněhovém,
co klenot stála tu, který zbloudil
v nádobí porcelánovém.

10 Chceš-li však, můžeš ji místo růží
bassorským kadidlem naplnit,
či, Miriam sladká, olejem z růží
pro vlasu svého temný třpyt.

15 Též do ní můžeš koláčky dáti
hrozinkové a rýžové,
čas-li si rády chroupáním krátí,
oh, přesladká, drahé zoubky tvé.

20 Ne-li, tož do ní po okraj víno
širázské, zlaté naliji:
okusím, jak z ní zrádně je líno,
pak ji jak srdce tvé rozbiji.

To bylo v čas, kdy dlouho spočíval
 na Říši slunce vycházejícího
 stříbrný úsměv míru. Klidně spal
 obchodník. Rytíř zženštilým se stal.
 5 Byl blahobyť, a láska s krásou vládla
 na Ostrovech, kde barevnou se zdál
 pohádkou život bujně rokokový.

V Kyotu seděl císař, jeho dvůr se skvěl;
 však v Jedu kancléř vládl, Fužiwara,
 10 a jeho dvůr mu císař záviděl.
 I jinde leckde šlechtici a kupci
 se honosili jméním, vkusem, taktem.
 Jich čajový byl ceremoniel
 jak bohoslužba důstojný a vroucný;
 15 tu ukazoval domu pán, co měl,
 nádobu vzácnou, krásné kakemonu;
 nadšenců větších nikdo neviděl,
 to zkrátka five o'clock byl estetický.

A estetickým panský veškeren
 20 byl život v městech, ba i na venkově.
 V divadlech vysedali celý den.
 Na jaře divukrásný, bílý sen
 třešňových sadů uctívali zbožně.
 O závod v básnění se pokoušeli
 25 a nádhera jen tehda vzácná byla,
 když umělcem k ní návrh zhotoven.
 Tu ovšem kupčík, dvorní dodavatel,
 se nad šlechtice naparoval; z pěn
 nebyly mořských jeho statky přece.

30 Na schůzkách v rezidenci, na slavnostech
nejvíce chlubili se nádherou svých žen:
jich líčka být však mohla sebekrassší,
šat ještě hezčí byl, kouzelných změn
divadlo, neboť často osmkrát i
35 se převlékly v háv téže škály barev,
jiného vzorku rozkošného jen.
A každá látka byla návrh mistrův...
— Čtenářko, zadrž slzu! Jako klen,
jenž listí šarlat ztratil, oholen
40 i v Japonsku je vezdejší dnes život. —

Umělec tehda ctěn byl vysoce,
placeno zlatem ducha ovoce.

Nejeden slavný mistr tehda žil:
Ogata Korin korunou všech byl.

45 Ogata Korin, vzácně jemný květ
na luhu Nesmrtelných, neměl soka.

Však zbytečno by bylo chválu pět
o mistru, o němž stačí povědět,
že z japonských on nej Japonštější byl.

50 Těch ostrovanů šťastných umění,
toť pouze jemných odstínů je kytky
stříbrná, jež se skoro nemění;
má mírné svity diskrétního kovu,
jež probouzí den jasný ze snění.
55 Tu Korin nejsmělejším, nejkrásnějším
je odstínem. Toť vše. A chcete více?

Stříbrná hudba jemná jako dech.
A jsou to stébla, listy, stvoly, květy.
A záhyby na těžkých brokátech.
60 Linie krajiny. A šperky tvarů.
Stříbrná hudba jemná jako dech.
A náhle výkřik. Arabesky spěch.
Hazardní gesto štědré ruky tvůrčí...

A Korinem se všichni chlubili.
65 Jak diadémem jím svou zdobili
rozmarnou dobu rokokové vnady.

*

Ogata Korin syn své doby byl.
Usedal na hedbávné polštáře jen
a zlato miloval; jím nešetřil
70 ni na malbách svých dobře zaplacených.
Ogata Korin rozmařile žil
a zdá se, že i on se honosil,
jak vypravuje tato anekdota:

Byl jarní výlet panstva z Kyota.
75 Arašijama plála květem třešní.
Šel Korin s přáteli a života
bezstarostného nálada ho jala.
U řeky Oi na trávníku sluzi
snídaní připravují. Dobrota
80 lecjaká ve skříňkách je, které vzali
si do přírody. Ale bleskotá
nadevše hlavně sama skříňka každá
vzácnými kovy, drahokamy, laky,
jež zpracovány rukou umělcovou.

85 Jen Korin, šibal, který na konec
se chystá jísti pokrm velmi prostý,
rýžový knedlík s trochou zeleniny,
má za nádobu rovněž prostou věc,
90 z bambusu mísku. Podiv jímá všechny
a otvírají oči. Růměnec
však úžasu jim náhle stoupá ve tvář:

Ten bambus malbou nádhernou se skví,
ve vzácném stylu květiny a ptáci
se snoubí na něm na podkladě zlatém
95 nadevše sladce. A hned každý ví,
že tenhle malý zázrak zlatavý
Korina staví nad boháče všechny,
jichž Kyoto nemálo jistě hostí.

Však zatímco v tom lesku pobledlé
100 své drahé skříňky znovu zabalují
a opatrně druzí, Korin, hle,
již pojedl a mísku, probůh, vrhá
na vlny řeky. Zvuky zaleklé
se derou z hrdel. Voda prchá s darem.
105 A Korin jako mladý bůh se směje.

Oh, bylo o tom mnoho hovoru;
zvěst dostala se o tom ke dvoru,
a Korin za trest z města vypovězen.
Umění ničit z marnotratnosti
110 i nahoře se zvalo nectností.

*

To bylo kdysi. Dlouho spočíval
na Říši slunce vycházejícího
stříbrný úsměv míru... Dávno vzal
van časů vše to, život rokokový,
i Korina, jenž korunou se stal
té doby bujně, rozmařilé, sladké.

A ze všeho jen zbylo umění,
jež kolébá nás znovu do snění.

Mystikové, metafyzikové,
 zlí a dobří filosofové,
 v pěkných řadách táhnou vaši snové,
 myšlenky jak pluky hotové:
 5 génij lidstva zajisté má radost,
 přehlíží-li věčnou vaši mladost.

Ale smysl všeho, co se v lebce
 vaší líhne z těžkých porodů,
 v našich lesích, zdá se mi, že šepce
 10 srdce mé mi za všelikých dnů,
 kdy mé žaly překonává radost
 a jho roků věčná moje mladost.

A vy, kněží zlých i dobrých bohů,
 sobě víc než bohům věřící,
 15 máte pravdu, zdržující nohu
 příliš směle světem běžící.
 Člověk ztrácí ze života radost,
 nevěří-li v bohů věčnou mladost.

Také to však pochopil jsem jednou
 20 v krásném žlebu drsně vonícím:
 Hnědé dryády si kol mne sednou,
 v houštinách když na pařezu sním.
 K obrazu být božímu, též radost.
 Proto chci mít fauna věčnou mladost.

Drolí se smutný deštíček
a lesy nevrací klid mi.
Nějaký hloupý zas mám vztek
na obcování s lidmi.

5 Mít bude ten, kdo mnoho má,
o mnoho více na to,
však tomu, kdo jen málo má,
to málo i bude vzato,

10 říkám si s Heinem a směji se,
až zuby zaskřípají.
S chudáky možno být při míse,
ne s těmi, kdož něco mají.

15 Bohatý pozve tě na kaši,
u chudáka dostaneš rumpsteak.
A co si vyděláš, Tomáši,
je za práci to, či za vztek? —

20 Drolí se deštík; v smutný den
i myšlenky jsou smutné.
Na světě není veselo jen,
a deště také jsou nutné.

Nad mokrým listím ve spánku
se modrají jaterníky.
I za plícník, podběl, sasanku
díky, mé lesy, díky!

Jen slunce až vyjde zpod oblak
všechno se k dobrému změní.
I vztek svůj prohlásí člověk pak
za nedorozumění.

PODZIMNÍ STESK

Hledím oknem zimomřivě
k mračnům, jež se valí divě,
stahují se, trhají:
někdy kousek modře bledé
5 svitne, mizí v bělošedé
vlně na jich okraji.

Hledím k mračnům, z mračen k zemi
neobelstěn nadějemi,
znepokojen svízely;
10 venek chátrá očividně, —
tu se zdá mi, je mi divně:
Vlaštovice zmizely.

Jak jsme náhle hrozně chudí!
Jak ten obraz zchudlý studí
15 bez jich tance, bez pění!
Prázdnó zeje shůry. Pouhá
pod mračny jde cesta dlouhá
pro vran černá tažení.

Pískot hladných sýkor pouze,
20 vrabčí štěbot, píseň z nouze,
ty nám tu jen zůstaly.
Myslím si, já, věrný hrudě,
přirostlý již k české půdě:
Proč mne s sebou nevzaly?

25

Jsem dnes hrozně zimomřivý,
vlast je chladná, národ křivý,
chtěl bych křídla napnouti,
s vlaštovkami letět k jihu,

30

na břeh slunný kamsi v mihu
třeba mrtev padnouti...

HOŘKÉ SLOKY

Čas mívá. Bolestná ta pravda včerejší
již málokomu zdá se pravděpodobná.
My bojujeme zas o chléb svůj vezdejší
a naše myšlenka je kupodivu ctná.
5 Krvavé divadlo smyl rychle šedý čas:
nevěří snad ni ten, kdo jím byl ponížen,
neb tichou legendu si spřádá lidu hlas,
že žije Francisco a přijde jeho den.
Však hodin výsměšný ti praví kyv:
10 Ferrer jest mrtev, Alfonso je živ.

Čas mívá. Šedivým nás dusí příkrovem.
A plamen zhasíná, ač vzplanul teprve.
Nad jiskrou svobody bdí voják s olovem;
nad vojskem svobody bdí rudí vůdcové.
15 Jak souchotinářka se plíží Naděje
tím šerem sychravým do srdcí nemnoha
a starý, krásný Sen již, zdá se, nehřeje:
na krámcích vrže jen jak firma ubohá.
Jdeš, vztekle hvízdáš si a čekáš na příliv.
20 Ferrer jest mrtev, Alfonso je živ.

HOŘKÝ DEN

Ke kamnům se krčím zimomřivě,
nevím, co by rozproudilo krev.
Leda vztek, jenž zabouřil by divě,
malomoc mou stopil v marný řev.

5 Tímhle aspoň ulevilo by se
nitru v prázdno civějícímu...
Holý vršek, zdvihám větve lysé
v mrazivou a beznadějnou tmu.

10 Věčný vítr pere do nich s vytím,
od rána v nich hvizdá do rána...
Dutky všude nad svou šíjí cítím,
bezcitného slyším tyrana.

15 Víru, ideály, čisté skráně
drtí nehorázně den za dnem,
nedává však bezohlednost za ně
v dravý člověka boj s člověkem...

20 U kamen se krče, pozoruji:
Chybí síla pro zločin i ctnost.
S hlavou prázdnou tupě slabikuji:
Je to vlastně k žití neschopnost.

PŘIZNÁNÍ

Nejsem z těch básníků plodných a pilných,
jichž Múza nepouští z objetí vílných,
kterým vše promění ve verš a rým,
vše, co je rozjaří, vše, co je truí,
5 ve zlato, ve kvítí, v modravý dým
i v to, co nudí.

Strofy mé pomalu, těžce se rodí.
Jak loďař na vítr plachetních lodí
často i čekávám po celé dni,
10 po týdny, měsíce čekávám na dech
božské své Paní, než holému pni
kvěsti dá v sadech.

A často také jen okamžik vesnu
tu cítím v nitru a poznovu sklesnu
15 z pravého člověka na chorý kus
lidského stáda, jež s úskoků sterem
požírám poupata synáčku Múz,
rašící šerem...

Nad čas a bližní však chtěl bych se vznésti,
20 nad bohy, proroky k velkému štěstí,
člověk a vesmír kdy jediné jsou;
zpívati chtěl bych si nezmaten sudbou
hymny jak oblaka bílá, jež jdou
blankytem s hudbou.

25

Ke chvále toho, co bylo, jest, bude,
 jako když větru van v korunách hude,
 zpívati chtěl bych a zpěvem jen být...
 Zatím však často rád bývám, když krátký
 sloupeček napíši pro duše klid,
 80 pro dvě tři zlatky.

80

Jakýsi šedý omrzelý svit
 v tvou samotu i do duše se vkrádá,
 a být, či nebýt? nebýt, nebo být?
 dvě hlasů zmateně se v tobě hádá.

5 Vše lhostejno, co jest, co bývalo.
 A není vznětů, není inspirací.
 Dřív aspoň v nitru cosi zoufalo.
 Dnes i ta bolest všechno kouzlo ztrácí.

10 Víc nezabolí život ztracený.
 Jen jeden pocit ještě v tobě zůstal:
 že třeba vyrvat svoje kořeny
 z půdy, s níž těžko po léta jsi srůstal;

15 odejít v lesy, jak kdys Seneca,
 své tepny otevřít a s klidem zřítí,
 jak do trávy krev zvolna odtéká,
 jak odtéká s ní marné tvoje žití...